

แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านจุลชีพแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566-2570

แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านจุลชีพแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566-2570 ที่คณะกรรมการนโยบายการต่อต้านจุลชีพแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบเพื่อให้มีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการต่อต้านจุลชีพอย่างต่อเนื่องจากแผนฉบับแรก ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากนานาประเทศในการร่วมกับประชาคมโลกแก้ปัญหาการต่อต้านจุลชีพ โดยได้ปฏิบัติตามปฏิญญาทางการเมืองเรื่องการต่อต้านจุลชีพ ที่นายกรัฐมนตรีได้ร่วมรับรองปฏิญญาดังกล่าวทั้งในเวที UNGA และ ASEAN

ผลลัพธ์ (outcome) ของการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่ (1) ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพในมนุษย์ลดลงร้อยละ 24.8 (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20) (2) ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพในสัตว์ลดลงร้อยละ 36.0 (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30) และ (3) สมรรถนะของระบบจัดการการต่อต้านจุลชีพของประเทศเพิ่มจาก 3.0 เป็น 4.2 คะแนน (คะแนนเต็ม 5) (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 4 ตามเกณฑ์การประเมินกฎอนามัยระหว่างประเทศขององค์การอนามัยโลก) และมีผลงานเด่น (key milestone) เช่น

- เกิดความร่วมมือและกลไกกลางระดับประเทศในการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนทั้งในคน สัตว์ อาหาร พืช และสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการ ร่วมในการประสานการทำงานกับกระทรวงอื่น ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาการดื้อยาต้านจุลชีพภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว
- เกิดระบบเฝ้าระวังการดื้อยาต้านจุลชีพอย่างบูรณาการในคน สัตว์ อาหาร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการทำงานร่วมระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาและดำเนินงานตามกรอบการจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพอย่างบูรณาการในโรงพยาบาล (IAM - Integrated AMR Management in hospitals)
- ยกระดับมาตรฐานด้านการเลี้ยงสัตว์โดยไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ (raised without antibiotics: RWA)
- เกิดระบบติดตามการบริโภคยาต้านจุลชีพในคนและสัตว์ของประเทศ (Thai SAC – Thailand surveillance of antimicrobial consumption)
- มีการติดตามและประเมินผล (monitoring and evaluation) ของการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการออกรายงานเป็นระยะๆ เช่น รายงานการประเมินครึ่งแผน รายงานการประเมินภาพรวมของแผน รายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์เชื้อดื้อยาในคน สัตว์ อาหาร และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจและวางแผนเชิงนโยบาย
- ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับ เป็นลำดับที่ 9 จาก 114 ประเทศด้านการบริหารจัดการแผนการดื้อยาต้านจุลชีพที่ดี (อ้างอิง Lancet, 2023)

ตารางแสดงภาพรวมของกรอบแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านจุลชีพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566-2570
 กรอบแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านจุลชีพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566-2570

วิสัยทัศน์ คนไทยมีความเสี่ยงต่ำจากภัยคุกคามของเชื้อต่อต้านจุลชีพทั้งในคน สัตว์ อาหาร และสิ่งแวดล้อม

- พันธกิจ**
1. ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากการต่อต้านจุลชีพภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน
 2. จัดการปัญหาเชื้อต่อต้านจุลชีพได้อย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว

เป้าประสงค์

1. การป่วยจากเชื้อต่อต้านจุลชีพลดลง ร้อยละ 10
2. มีระบบตรวจสอบการปนเปื้อนของเชื้อต่อต้านจุลชีพและยาต้านจุลชีพตกค้างในอาหารและสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสากล
3. ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์ลดลง ร้อยละ 30 (เทียบกับปี 2560)
4. ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับสัตว์ลดลง ร้อยละ 50 (เทียบกับปี 2560)
5. ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีความรอบรู้ด้านเชื้อต่อต้านและ การใช้ยาต้านจุลชีพ
6. ระบบจัดการการต่อต้านจุลชีพของประเทศมีสมรรถนะตามเกณฑ์สากล ไม่ต่ำกว่าระดับ 4

	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเฝ้าระวังการต่อต้านจุลชีพภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การควบคุมการกระจายยาต้านจุลชีพ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในสถานพยาบาลและควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในมนุษย์</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 การป้องกันและควบคุมเชื้อต่อต้านจุลชีพและควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในภาคการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมความรู้ด้านการต่อต้านจุลชีพแก่ประชาชน</p>
เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ประเทศไทยมีระบบเฝ้าระวังเชื้อต่อต้านแบบบูรณาการบนแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว และระบบแจ้งเตือนเชื้อต่อต้านด้านจุลชีพของประเทศแบบบูรณาการ	ประเทศไทยมีระบบกำกับและติดตามยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์และสัตว์ครอบคลุมทุกระดับเพื่อเป็นข้อมูลสถานการณ์หลักของประเทศ	สถานพยาบาลมีระบบป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสม เพื่อลดการป่วยจากเชื้อต่อต้านด้านจุลชีพและค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการติดเชื้อต่อต้านด้านจุลชีพในสถานพยาบาล	มีระบบการจัดการการต่อต้านจุลชีพ และสามารถลดการใช้ยาต้านจุลชีพในภาคการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์อย่างบูรณาการและสอดคล้องกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	ประชาชนมีความรอบรู้ด้านเชื้อต่อต้านด้านจุลชีพและการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของประชาชนและลดปัญหาเชื้อต่อต้านและการใช้ยาต้านจุลชีพโดยไม่จำเป็น

<p>กลยุทธ์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาระบบเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาแบบบูรณาการบนแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว 2. พัฒนาศักยภาพห้องปฏิบัติการและเครือข่ายเพื่อตรวจวิเคราะห์เชื้อดื้อยาต้านจุลชีพในคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม และห่วงโซ่อาหาร 3. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานข้อมูล 4. พัฒนาศักยภาพที่มีสมรรถนะในการวิเคราะห์และประมวลผลการจัดการข้อมูลเฝ้าระวังในทุกกระดับ 5. เสริมสร้างความเข้มแข็งระบบเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ และพัฒนาระบบแจ้งเตือนการระบาดเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพที่มีความสำคัญสูงหรือเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพอุบัติใหม่ในประเทศไทย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับสถานะยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์ชนิดรับประทาน 2. พัฒนาระบบติดตามและตรวจสอบยาต้านจุลชีพ (tracking and tracing system) 3. จัดทำรายงานสถานการณ์การใช้ยาต้านจุลชีพ 4. พัฒนาแนวทางการจัดการยาต้านจุลชีพที่เหลือใช้หรือหมดอายุ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดการปัญหาการดื้อยาต้านจุลชีพภายในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบและบูรณาการ 2. พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านโรคติดเชื้อ 3. กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพในสถานพยาบาล 4. ควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในคลินิก และหน่วยบริการปฐมภูมิ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการติดตามข้อมูลการใช้ยาต้านจุลชีพในภาคการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ 2. กำหนดมาตรฐานและประกาศใช้แนวปฏิบัติในด้านเกี่ยวกับเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพและการใช้ยาต้านจุลชีพในสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อการบริโภคและพืชสวนทางเลือก/วิถีปฏิบัติเพื่อลดการใช้ยาต้านจุลชีพในการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูกพืช 3. ส่งเสริมการใช้สารทางเลือก/วิถีปฏิบัติเพื่อลดการใช้ยาต้านจุลชีพในการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูกพืช 4. พัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างสมเหตุผลในภาคการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาระบบการเสริมสร้างความรอบรู้เรื่องการดื้อยาต้านจุลชีพ 2. ขยายความร่วมมือระหว่างภาคีหรือเครือข่ายและเสริมพลังสร้างความเข้มแข็ง 3. ผนึกกำลังเพื่อขับเคลื่อนสังคมให้มีความรอบรู้ด้านการดื้อยาต้านจุลชีพ 4. จัดทำประเด็นเชิงนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนความรอบรู้เรื่องการดื้อยาต้านจุลชีพ
---	---	---	--	---

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารและพัฒนากลไกระดับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการดื้อยาต้านจุลชีพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ประเทศไทยมีกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนงานด้านการดื้อยาต้านจุลชีพอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแผนระดับบน

<p>กลยุทธ์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนากลไกการบริหารจัดการแผนตามหลักธรรมาภิบาลและการสื่อสารนโยบาย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือทางเลือกอื่น ในการขับเคลื่อนแผนฯ อย่างยั่งยืน 2. พัฒนากลไกและระบบการติดตามและประเมินผล 3. สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับภาคส่วนต่างๆ 4. อารบงบทบาทเชิงรุกของประเทศไทยทั้งในเวทีระดับโลกและระดับภูมิภาคในการแก้ปัญหาการดื้อยาต้านจุลชีพ
----------------	--

